

XXV Warszawskie Warsztaty Zootechniczne

Rola zwierząt gospodarskich we współczesnym świecie

25 listopada 2022 roku w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie odbyły się Jubileuszowe XXV Warsztaty Zootechniczne zorganizowane przez Warszawskie Koło Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego.

Przygotowania do konferencji trwały kilka miesięcy, ale poświęcony czas i zaangażowanie członków komitetu naukowo-organizacyjnego warsztatów sprawiło, że to cykliczne wydarzenie po raz pierwszy objęte było Patronatem Honorowym najważniejszych instytucji w kraju związanych z rolnictwem i produkcją zwierzęcą. Patronatu Honorowego przedsięwzięciu udzielił: Wicepremier i Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Henryk Kowalczyk oraz JM Rektor SGGW prof. dr hab. Michał Zasadą. Śladem roku ubiegłego Warsztaty Zootechniczne były objęte patronatem przewodniczącego Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury PAN prof. dr hab. Tomasza Szwaczkowskiego i prezes Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego prof. dr hab. Anny Wójcik oraz władz Wydziału Hodowli, Bioinżynierii i Ochrony Zwierząt i Instytutu Nauk o Zwierzętach. Przewodni temat wybrany przez zarząd Warszawskiego Koła PTZ „Rola zwierząt gospodarskich we współczesnym świecie” okazał się tak trafny, że w audytorium im. Prof. dr hab. Marii Radomskiej wszystkie miejsca były zajęte. W trakcie uroczystego otwarcia głos zabrał sekretarz stanu MRiRW Lech Antoni Kołakowski. W swoim obszernym exposé opowiadał o bezpieczeństwie żywnościowym naszego kraju, wspominał o zagrożeniu afrykańskim pomorem świń, a na koniec o nawiązaniu współpracy gospodarczej z krajami Bliskiego Wschodu. Następnie prof. dr hab. Anna Wójcik prezes Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego wręczyła odznaczenia zasłużonym osobowościom prof. dr hab. Annie Rekiel i prof. dr hab. Romanowi Niżnikowskiemu.

Zaproszenia do wygłoszenia prelekcji na XXV Warsztatach Zootechnicznych przyjęły osoby ze świata nauki i praktyki hodowlanej.

Plenarny wykład pod tytułem „Rola zwierząt gospodarskich we współczesnym świecie” wygłosił jak zwykle doskonale przygotowany merytorycznie dr hab. Marcin Gołębiewski, prof. SGGW – dyrektor Instytutu Nauk o Zwierzętach. Na sali panowało skupienie, gdy wyjaśniał uczestnikom konferencji, jakie aktualnie wyzwania w skali globalnej stoją przed producentami żywności, pokazywał analizy statystyczne z ostatnich dekad i skomplikowane zależności między popytem konsumentów na żywność najwyższej jakości a możliwościami produk-

Fot. XXV Warszawskie Warsztaty Zootechniczne

cyjnymi. Po wykładzie dyskusja wrzała, aż serce się radoowało, że tyle osób jest poruszonych, na przykład niewłaściwymi wymiarami legowisk dla SD zwierząt, czy innymi niedoskonałościami związanymi z brakiem zachowania dobrostanu zwierząt utrzymywanych w oborach.

Kolejny prelegent – dr inż. Monika Gębska z Instytutu Zarządzania SGGW przybliżyła „Zmiany w produkcji zwierzęcej w Polsce w ujęciu przestrzennym”. W profesjonalny sposób podsumowała 3 ostatnie spisy rolne w naszym kraju. Wskazała na trend wzrostowy gospodarstw mieszanych zajmujących się zarówno produkcją roślinną i chowem zwierząt w naszym kraju oraz ich regionizację.

Według harmonogramu konferencji kolejny wykład to „Wykorzystanie owiec w kształtowaniu bioróżnorodności florystycznej”. Tym razem mieliśmy okazję wysłuchać prof. dr hab. dr. h.c. Tomasza Gruszeckiego z Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. Profesor z wyjątkową charyzmą opowiadał o cechach ras lokalnych, o korzyściach płynących z wypasu owiec i o projektach promujących lubelską jagnięcinę, zrealizowanych ze współpracownikami z uczelni. Dodatkowo obejrzelśmy film o ekstensywnym charakterze rolnictwa na Lubelszczyźnie i o bioróżnorodności ekosystemów z podkreśleniem gatunków zagrożonych.

Dr hab. Anna Teter (Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Katedra Oceny Jakości i Przetwórstwa Produktów Zwierzęcych) przedstawiła referat pt. „Wpływ wybranych czynników na kształtowanie się jakości produktów pochodzenia zwierzęcego”. Podczas wystąpienia prelegentka omówiła aktualne trendy dotyczące spożycia produktów odzwierzęcych, podkreślając rosnącą popularność wśród konsumentów strategii żywieniowych, wykluczających mięso (wegetarianizm), wszelkie produkty pochodzenia zwierzęcego (weganizm) lub dopuszczających w diecie sporadyczne spożycie mięsa wysokiej jakości (fleksitarianizm – „elastyczny wegetarianizm”). Następnie prelegentka scharakteryzowała czynniki decydujące o jakości żywności, tzn. o wartości odżywczej i dietetycznej, bezpieczeństwie zdrowotnym, atrakcyjności sensorycznej i dyspozycyjności oraz przedstawiła możliwości kształtowania jakości produktów spo-

żywczych na poszczególnych etapach ich wytwarzania. Prelegentka skupiła się na czynnikach warunkujących jakość surowców takich jak: mleko, mięso wołowe i wieprzowe podkreślając znaczenie zwierząt ras rodzimych utrzymywanych w ekstensywnych systemach chowu jako źródła żywności o unikatowej jakości. Następnie przedstawiła możliwości kształtowania jakości żywności poprzez zastosowanie w żywieniu zwierząt dodatków takich jak oleje lub nasiona roślin oleistych, oleje rybne, algi morskie, zioła, kwasy huminowe. Zastosowanie modyfikacji żywieniowych pozwala m.in. na poprawę profilu kwasów tłuszczowych pozyskiwanych surowców (obniżenie poziomu nasyconych kwasów tłuszczowych, zwiększenie poziomu kwasów nienasyconych), zmniejszenie zawartości cholesterolu, zwiększenie zawartości składników mineralnych i witamin, co finalnie powinno zwiększyć atrakcyjność produktów pochodzenia zwierzęcego w oczach konsumentów. Prelegentka wskazała również możliwości kształtowania jakości żywności na etapie przetworstwa surowców, polegające na ograniczeniu lub wyeliminowaniu składników postrzeganych przez konsumentów jako niekorzystne (np. laktoza, cholesterol) lub wprowadzeniu dodatków o właściwościach prozdrowotnych (np. prebiotyki, witaminy, składniki mineralne).

Kolejny z ośmiu zaplanowanych wykładów pt. „Wpływ produkcji zwierzęcej na środowisko” został wygłoszony przez dr inż. Paulinę Abramowicz-Pindor przedstawicielką firmy AdiFeed. Pani dr przybliżyła nam problematykę zagrożenia stosowania nadmiernej ilości antybiotyków w chowie zwierząt w skali kraju i świata.

Tomasz Jakiel właściciel przedsiębiorstwa rolnego Lubuskie Angusowo wyłożył zasady zarządzania zasobami na terenie swojego gospodarstwa. Jest to jeden z pierwszych gospodarzy, który w naszym kraju promuje rozwój praktyk rolnictwa regeneratywnego. Z wielką pasją i charyzmą przedstawił uczestnikom konferencji, w jaki sposób można w ciągu kilku lat osiągnąć spektakularne postępy w zwiększeniu bioróżnorodności biologicznej środowiska i warstwy próchnicznej gleby, wykorzystując wolny chów zwierząt gospodarskich na pastwiskach. Przekonał Nas, że rolnictwo regeneratywne zyskuje coraz większą liczbę zwolenników wśród producentów rolnych i konsumentów, głównie ze względu na zachowaną harmonię między produkcją a naturą. Jest to model produkcji, którego głównymi celami są: odbudowa zdegradowanej gleby, podniesienie jej żyzności, zwiększenie bioróżnorodności środowiska, oraz zwiększenie produktywności i rentowności gospodarstw. Skutkami prowadzenia praktyk rolniczych regeneratywnych, takich jak, uprawa bezorkowa i zmianowanie wypasu w sezonie letnim bydła, kóz, owiec, świń i drobiu, a w sezonie zimowym stosowanie systemu *bale grazing* (z ang. żywienie balotami siana, słomy, sianokiszzonek itp.) są: zwiększona sekwestracja węgla, zwiększenie tolerancji na susze, ograniczenie erozji wietrznej i wodnej, zwiększenie żyzności gleby i potencjału plonotwórczego. Gospodarstwa rolne mogą przyczyniać się do odwrócenia trendu zmiany klimatu i magazynować dwutlenek węgla. Z rolnictwem regeneratywnym wiąże się 5 za-

sad, takich jak, minimalny poziom upraw roli, utrzymanie pokrycia gleby przez cały rok, zróżnicowanie uprawianych roślin, utrzymywanie żywej roślinności na polu oraz integrowanie produkcji zwierzęcej. Zwierzęta gospodarskie zajmują szczególne miejsce w modelu rolnictwa regeneratywnego, ze względu na szereg korzyści płynących z ich obecności w gospodarstwie. Oddziałują na właściwości biologiczne (wzbogacenie mikrobiomu), fizyczne i chemiczne gleby oraz wpływają na cykl węgla i azotu. Obecnie warstwa próchnicy w tym gospodarstwie jest imponująco wysoka, dzięki zwiększeniu zawartości materii organicznej. Produkcja zwierzęca w gospodarstwie umożliwia osiąganie lepszych plonów roślin bez zwiększania nakładów na nawozy sztuczne czy środki ochrony roślin. Powrót do tradycyjnego modelu gospodarstwa, które utrzymuje zarówno zwierzęta, jak i prowadzi produkcję roślinną, zmniejsza potrzebę wykorzystania nawozów sztucznych, zwiększa ilość sekwestrowanego węgla, pozwala dywersyfikować przychody w gospodarstwie. W rolnictwie regeneratywnym szczególną funkcję pełnią zwierzęta przeżuwające. Utrzymanie bydła przez cały rok na pastwiskach daje możliwość włączenia w strukturę zasiewów i wykorzystanie na paszę roślin wieloletnich. Trawy i rośliny motylkowe stanowią cenne źródło materii organicznej. Produkcja zwierzęca z tego typu gospodarstw traktowana jest jako ta o mniejszej emisyjności gazów cieplarnianych. W systemie produkcji rolniczej, który przechodzi wiele wyzwań, takie jak rosnące koszty produkcji, wymuszanie wzrostu plonów i rentowności przy równoczesnej ochronie środowiska, produkcja zwierzęca, zgodnie z zasadami rolnictwa regeneratywnego, jest alternatywą do intensywnego modelu rozwoju produkcji zwierzęcej i wychodzi naprzeciw oczekiwaniom dotyczącym redukcji emisji gazów cieplarnianych, ale także potrzebie wzrostu dobrostanu zwierząt.

Jak wielce intrygujące było ostatnie wystąpienie, mogli się przekonać wszyscy uczestnicy konferencji. Wpływ użytkowania pastwiskowego trzech gatunków zwierząt – owiec, koników polskich i bydła mięsnego polskiego czerwonego na ekspansję zagrożonych gatunków roślin na trwałych użytkach zielonych przedstawił hodowca i prezes Związku Hodowców Bydła Polskiego Czerwonego – Piotr Rydel. Specjalnie na to wydarzenie prelegent nakręcił profesjonalne dwa filmy, które przeniosły nas na chwilę na urokliwe pastwiska gospodarstwa prowadzonego przez Agnieszkę Prochal i Piotra Rydla – hodowców z pasją i ogromnym doświadczeniem zdobywanym nie tylko we własnym gospodarstwie, ale przede wszystkim na wyjazdach studyjnych we Francji, w Niemczech, Szwajcarii, na Węgrzech i w Norwegii. Oglądaliśmy także stanowiska zagrożonego wyginięciem storczyka brodawkowatego.

Novum warsztatów było zorganizowanie jako podsumowanie panelu dyskusyjnego. Do jego poprowadzenia, została poproszona Monika Przeworska – dyrektor Instytutu Gospodarki Rolnej w Warszawie. W trakcie półtoragodzinnego panelu rozmawiano o bardzo wielu dysonansach związanych z zachowaniem bezpieczeństwa żywności i dobrostanu zwierząt; postulowano ko-

nieczność dbania o właściwą edukację w celu podnoszenia świadomości konsumenckiej i „odczarowania” negatywnego wizerunku produkcji zwierzęcej.

Na koniec wywołana do tablicy została przewodnicząca Warszawskiego Koła PTZ, która prowadziła obrady przez cały czas trwania konferencji. Jej końcowy głos dotyczył odpowiedzi na pytanie, jakie różnice występują między żywnością wyprodukowaną w sposób ekologiczny, a konwencjonalny. Żywność pochodzenia zwierzęcego i roślinnego posiadająca ekocertyfikaty wyróżnia się od konwencjonalnej wyższymi standardami zdrowotnymi, ze względu na zakaz stosowania GMO, antybiotyków, chemii rolnej itp. w jej produkcji. Mięso, jaja, mleko ekologiczne są źródłem bioaktywnych składników odżywczych np. naturalnym źródłem witaminy B₁₂ czy biodostępnych form witamin A i D, oraz znacznie większych ilości selenu, żelaza, cynku, miedzi. Niedobory tych mikroelementów w krytycznych okresach życia człowieka, mogą mieć poważne i trwałe konsekwencje zdrowotne. Produkowana na odpowiednią skalę i zgodnie z lokalnymi ekosystemami i kontekstami żywność pochodzenia zwierzęcego może odgrywać ważną rolę w zróżnicowanych agroekosystemach o obiegu zamkniętym, które w pewnych okolicznościach mogą pomóc w przywróceniu różnorodności biologicznej i zdegradowanych gruntów oraz złagodzeniu emisji gazów cieplarnianych z produkcji żywności.

Proszę przyjąć tę relację z tego niezwykłego dnia i wydarzenia. Pragnę w tym miejscu podziękować Wszystkim, którzy przyczynili się do organizacji i odbycia konferencji, która z pewnością pozwoliła w sposób bardziej optymistyczny spojrzeć na przyszłość produkcji zwierzęcej w czasach, gdy jej losy mogą zależeć od osób, które ze zwierzętami nie mają nic wspólnego z wyjątkiem niechęci do nich i postulują za całkowitym zakazem hodowli i chowu zwierząt... Szczególne podzięko-

wania kieruję do prelegentów, którzy zapoznali nas z najnowszymi trendami w produkcji zwierzęcej i sponsorom: prezesowi Związku Hodowców Polskiego Bydła Czerwonego – Piotrowi Rydlowi i dr. inż. Witoldowi Nowakowi z firmy AdiFeed. Dzięki aktywnemu udziałowi przedstawicieli praktyki hodowlanej i naukowej, którzy omówili aktualną sytuację w produkcji zwierzęcej i wynikającą z jej prowadzenia korzyści dla zachowania bioróżnorodności w ekosystemie rolnośrodowiskowym obrady były bardzo owocne. Bez podnoszenia świadomości na temat współzależności między jakością gleby, różnorodnością botaniczną i gatunkową fauny w naturze, symbiozą środowiskową i podwyższonym standardem dobrostanu zwierząt, nie byłoby produkcji surowców żywnościowych o wysokiej jakości odżywczej. Ta problematyka wymaga od społeczności zootechnicznej dużego zaangażowania społecznego i naukowego.

Na koniec konferencji przedstawiciel organizatorów – dr inż. Marcin Świątek pięknie podziękował hodowcom za ich niezwykle prezentacje i zaproponował, by przyszłe Warsztaty odbyły się u hodowców w terenie. Kierując się dużym zainteresowaniem uczestników konferencji systemem zrównoważonej produkcji zwierzęcej, szczególnie praktykami regeneratywnego rolnictwa informuję, że XXVI Warsztaty Zootechniczne pt.: „Nowe wyzwania w hodowli i chowie zwierząt w praktyce”, po raz pierwszy będą miały miejsce w terenie. Konferencja odbędzie się w dniach 7-8 października 2023 r. w Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Kalsku (woj. lubuskie) i na terenie farmy Lubuskie Angusowo wieś Droszków/Zielona Góra, do której zostaliśmy zaproszeni przez właścicieli Karinę i Tomasza Jakielów. Szczegółowe informacje dotyczące programu i zgłoszeń znajdziecie Państwo na stronie internetowej PTZ: <https://ptz.icm.edu.pl/>. Zapraszamy serdecznie.

Beata Kuczyńska

Wspomnienie o dr. inż. Alfredzie Dankowskim (1935-2023)

Alfred Dankowski urodził się 11 października 1935 roku w Inowrocławiu. Po ukończeniu szkoły podstawowej w 1947 roku, a następnie Liceum Ogólnokształcącego w 1953 roku rozpoczął studia inżynierskie na Wydziale Zootechnicznym a później Rolnym Wyższej Szkoły Rolniczej (WSR) w Poznaniu. W roku 1957 uzyskał tytuł inżyniera zootechniki, a w 1959 roku inżyniera rolnictwa. Tytuł magistra rolnictwa Alfred Dankowski otrzymał w 1968 roku po ukończeniu studiów na Wydziale Rolniczym WSR w Szczecinie. W dniu 30 czerwca 1975 r.

Rada Wydziału Zootechnicznego Akademii Rolniczej w Szczecinie nadała mu tytuł doktora nauk rolniczych na podstawie rozprawy doktorskiej na temat badań nad tuczem jagniąt pochodzących z różnych krzyżowań.

Alfred Dankowski pracę zawodową rozpoczął w 1957 roku w Związku Plantatorów Roślin Okopowych na stanowisku inspektora. Od roku 1960 jego aktywność zawodowa była ściśle ukierunkowana na ho-